מטעמי תורת חיים

פרשת וירא – החלפת הנשמות בעקידת יצחק

ה' יתברך ניסה את אברהם אבינו וביקש ממנו לעקוד את בנו שנאמר "וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אֶת יִצְחָק וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ" (בראשית כב, ב). **אברהם אבינו עמד בנסיון ועקד את בנו על גבי המזבח שבהר המוריה, עד שמלאך ה' עצר בעדו. אז החליט אברהם לשחוט "אַיִל" תחת יצחק בנו** שנאמר "וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹקִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים : וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת בְּנוֹ : וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָ"ה מִן הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי : וַיֹּאמֶר אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי יְרֵא אֱלֹקִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ מִמֶּנִּי : **וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ**" (בראשית כב, ט-יג).

ויש להבין, הרי אברהם אבינו הצטווה להקריב לה' יתברך בהר המוריה דווקא את בנו יצחק, אם כן מה הועיל שלבסוף הקריב איל במקומו?

יצחק אבינו נולד עם נשמת נקבה לכן לא היה יכול להוליד

כאשר איש בא לעולם הוא מקבל נשמה. **אם נשמתו היא נשמת זכר אזי יש בכוחו להוליד ולהביא בנים, אך אם הוא מקבל נשמת נקבה אזי גובר כוח הנשמה שבו והוא אינו יכול להוליד מחמת אותה הנשמה.** וכן אשה שיש לה נשמת זכר אינה מולידה, ונקראת 'איילונית' מלשון 'איל זכר' שלא יולד (ראה גמ' כתובות דף יא תחילת ע"א). זה הטעם שתלמיד חכם זקן שאין לו בנים אינו ראוי לשבת בהוראה בסנהדרין (ראה משנה הוריות א, ד, וכן רמב"ם הלכות סנהדרין ב, ג), כי חוששים שיש בקרבו נשמת נקבה, ואשה הרי פסולה לדון. וכל מה שפסלו את האשה לדון זה לא מחמת חומריות גופה הנברא בצלם נקבה, כי אם מצד נשמתה אשר בקרבה, משום שכל דבר שֶׁכְּלִי נמשך אחרי מחצב הנשמה ('נחלת בנימין' על טעמי המצוות לר' יצחק בנימין וואלף מצוה קכא ד"ה 'סיבה שנייה לחשוכי בנים').

כך היה עם יצחק אבינו שכאשר בא לעולם, קיבל נשמת נקבה ('שער הפסוקים' להארי"ז ז"ל פרשת וירא סימן כא ד"ה הנה בכתוב הזה, 'פלח הרימון' לר' בצלאל הדרשן אופן עשרים ושש ד"ה 'והנה יש לנו לידעי בשם זוהר חדש, 'שפתי כהן על התורה' פרשת וירא ד"ה ויהי אחר הדברים, 'דבש לפי' להחיד"א מערכת ש אות יט. וראה 'אור החיים הקדוש' בראשית לה, כח) **אשר היתה משורש נשמת אמו שרה** ('אמרי נועם' על התורה לר' מאיר מדז'יקוב פרשת וירא ד"ה ויהי אחר הדברים). **לכן כאשר המלאכים באו לבשר על לידתו הם חיפשו את שרה שנאמר "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ"** (בראשית יח, ט) **כי יצחק יהיה משויך לנשמתה** ('מגלה עמוקות' לר' נתן נטע שפירא תחילת פרשת תולדות ד"ה אברהם הוליד), **ובשורת הלידה שייכת דווקא לה** שנאמר "הֲיִפָּלֵא מֵיְהוָ"ה דָּבָר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵּן" (בראשית יח, יד), "כָּעֵת חַיָּה **וּלְשָׂרָה בֵּן**" – **כלומר שהוא יהיה נשמה מצדה שהיא צד הנקבה** ('ראש דוד' על התורה להחיד"א פרשת וירא ד"ה ויאמר שוב אשוב, 'שפתי כהן על התורה' תלמיד תלמידו של האר"י ז"ל פרשת וירא על הפסוק 'ויהי אחר הדברים'). וזה גם מה שנאמר על ידי ה' "אֲבָל **שָׂרָה אִשְׁתְּךָ יֹלֶדֶת לְךָ בֵּן**" (בראשית יז, יט). וכן מה שנאמר "וַיַּעַשׂ יְהוָ"ה **לְשָׂרָה** כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר" (בראשית כא, א), שהתיבה "דִּבֵּר" היא מלשון 'דיבור קשה', ומכוונת על כך שלא ילדה את יצחק כשהוא שלם בשלימות כפי שצריך ('אור החיים הקדוש' לר' חיים בן עטר בראשית כא, א).

החיות של יצחק היתה תלויה בחיות של שרה מצד נשמת הנקבה שבו, כפי שהתבשר אברהם על ידי המלאך שנאמר "וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ" (בראשית יח, י), "כָּעֵת חַיָּה" היא לשון נקבה לפי שהחיות שלו תלויה בשלה ('קרבן שבת' לר' בצלאל הדרשן מקובריו פרק א סימן ד ד"ה לזה אמר המלאך). **"וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ" – כלומר שיצחק נקרא על שמה של שרה מחמת נשמת הנקבה שבתוכו** ('קרבן שבת' לר' בצלאל הדרשן פרק א סימן ד ד"ה לזה אמר המלאך, עפ"י 'אור החיים הקדוש' לר' חיים בן עטר בראשית כא, א, 'פני דוד' על התורה להחיד"א פרשת וירא אות ו ד"ה ויאמר שוב אשוב, 'שפתי כהן על התורה' תלמיד תלמידו של האר"י ז"ל פרשת וירא על הפסוק 'ויהי אחר הדברים'), **שקשורה לשרה שהיא נקבה** ('שער הפסוקים' להארי"ז ז"ל פרשת וירא ד"ה והנה יצחק וחבקוק). שרה שידעה זאת אמרה לאברהם אבינו על הגר ובנה "גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת עִם בְּנִי עִם יִצְחָק" (בראשית כא, י), **"עִם בְּנִי עִם יִצְחָק" – שאמרה בלשון זו לפי שהוא נשמה מצד הנשמה הנקבית שבה** ('לב אריה' על התורה לר' יהודה אריה לייב בן האשקי פרשת תולדות אות ו ד"ה זה יתכן).

נשמת הנקבה שביצחק גרמה שהוא לא היה ראוי להוליד ('אמרי נועם' לר' מאיר מדז'יקוב פרשת חיי שרה ד"ה בפסוק ותהי אשה), **וכבר מעת לידתו היה עקר** ('תולדות יצחק' לר' יצחק מנעשכיז פרשת וירא דף ט ע"א ד"ה ויקרא אברהם) **אף שגופו הגשמי היה של זכר** ('שער הפסוקים' להארי"ז ז"ל פרשת וירא ד"ה והנה יצחק וחבקוק). מטעם זה אברהם ושרה שכבר היו זקנים לא מיהרו לחתן את יצחק אבינו בגיל צעיר שיעמיד זרע וימשיך לנטוע נטיעות בתולדותיו, **כי ידעו שכל זמן שיש בו נשמה של נקבה הוא לא יכול לפרות ולרבות** ('ראש דוד' להחיד"א פרשת תולדות ד"ה איכו השתא הבה). ועוד ידעו שזכר שניתנה בו נשמה של נקבה אין לו קיום והעמדה ואינו יכול לחיות ('יחוט של חסד' לר' אליהו הכהן פרשת חיי שרה ד"ה וה' ברך את אברהם בכל. וראה 'ברכת טוב' לר' משה נראל הכהן בחלק לקוטים פרשת חיי שרה דף יז ע"א טור ב ד"ה 'להבין' שאין קיום לנשמה זו היות שלא יצאה לעולם הזה עם בן זוגה ע"י"ש), **והמיתה מזומנת לבוא לו** ('אור החמה' על זוהר פרשת וירא דף קג ע"א ד"ה 'ונקבא' מהגליון) (זה היה ממש עניינו של חבקוק בן השונמית שמת בקיצור ימים וחהייה אותו אלישע הנביא, כי היתה בו נשמת נקבה ולא היה לו חיים. וראה בזה בשער הפסוקים' להארי"ז ז"ל פרשת וירא ד"ה אבל חבקוק, 'אור החמה' על זוהר פרשת בשלח דף מד ע"ב ד"ה 'ועתעל ותשכיבהו' בפירוש מהרח"ו, 'זרע ברך' לר' ברכיה ברך חלק א' פרשת וירא ד"ה ועל פי הדברים האלה, זוהר פרשת בשלח דף מד ע"ב ד"ה וה' העלים וד"ה ודא הוא, 'שמן הטוב וזקן אהרן' בשמן הטוב לר' שלמה אוהב פרשת ויחי דף כב ע"א ד"ה יש לשאול, 'שמן הטוב וזקן אהרן' על התורה בחלק 'שמן הטוב' על מלכים א' דף צז ע"א ד"ה ועל דרך האמת ואכמ"ל).

שרה ידעה כי הקב"ה הבטיח שהיא תקבל בן שיפרה וירבה, כפי שנאמר כבר קודם לכן לאברהם "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל אַבְרָהָם שָׂרַי אִשְׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמָהּ שָׂרָי כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ : וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם **מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ**" (בראשית יז, טו-טז). ואילו לפי בשורת המלאך שאמר לאברהם "שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה **וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ**" (בראשית יח, י) **הרי שהבן יהיה עם נשמת נקבה ולא יוכל להוליד – על כן היא צחקה על הבשורה שלא היתה נחשבת בעיניה לכלום** ('שם משמואל' לר' שמואל מסוכוצ'וב פרשת וירא שנת תרע"א דף קמו ד"ה ותצחק שרה וגו'). **ועוד שגם אם ייוולד לה בן כזה עם נשמת נקבה הרי שלא יהיה לו קיום והוא לא יחיה, לכן בשורה זו היתה לשחוק וצחוק בעלמא בעיניה** ('אמרי נועם' לר' מאיר מדז'יקוב פרשת וירא ד"ה בפסוק ותכחש שרה). אמנם ה' מיד אמר על צחוקה של שרה "הֲיִפָּלֵא מֵיְהוָ"ה דָּבָר" (בראשית יח, יד), כלומר שהיה לה להאמין בתמימות שגם דברי המלאך הם מאמר ה' יתברך ('שם משמואל' לר' שמואל מסוכוצ'וב פרשת וירא שנת תרע"א דף קמז סוף ד"ה ותצחק שרה וגו' ועיי"ש עוד בביאור שאר דברי שרה), ושני הדברים יכולים להתקיים כאחד ('שם משמואל' לר' שמואל מסוכוצ'וב פרשת וירא שנת תרע"ו דף קעו סוף ד"ה ועוד י"ל דהנה לאברהם).

בשעת העקידה יצאה נשמת הנקבה של יצחק והוא קיבל נשמת זכר

בשעה שאברהם אבינו עקד את בנו יצחק והחרב הגיעה על צווארו כדי לשוחטו ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי יהודה, 'הרוקח' על התורה פרשת וירא שער לקט בראשית כב, יב) **עד שכל מה שנותר היה רק להוליך ולהביא את החרב** ('רד"ל על 'פרקי דרבי אליעזר' פרק לא אות נב ד"ה כיון שהגיע החרב), **מיד פרחה ויצאה נשמתו של יצחק** ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי יהודה,

ספר ראשון כ- 650 עמודים מרתקים!

להשגת ספרי 'מטעמי תורת חיים' המתוקים מדבש 052-718-3300

נקודות הפצה בערים: ירושלים, תל אביב, חולון, אשדוד, פתח תקוה, צפת, בני ברק, ביתר עלית, נתניה, רמלה, ראש העין, קרית גת, באר שבע, אשקלון, מעלה אדומים.
בחנויות ספרים בירושלים: 'ספרי מאה שערים', ספרי 'עין יעקב', 'ספרי הישיבה'
הספרים כוללים מפתחות ערכים מפורטים מאוד. ניתן לרכוש באמצעות שליח עד הבית.

ספר שני כ- 700 עמודים מרתקים!

'מגיד מישרים' לר' יוסף קארו פרשת תולדות כ"ב חשון ד"ה אבל סוד הדבר, 'שער הפסוקים' להאר"י ז"ל פרשת וירא סימן כא ד"ה הנה בכתוב הזה וכן בד"ה והנה יצחק וחבקוק, 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב פרק ח, 'שלה"ק הקדוש' בחלק תורה שבכתב פרשת וירא ד"ה והנה להבינך דבר זה, 'פלח הרימון' לר' בצלאל הדרשן אופן עשרים ושש ד"ה והנה תדע דליכא), **מרוב פחד השחיטה** ('הרוקח' על התורה פרשת וירא שער לקט בראשית כב, יב, 'אור החמה' על זוהר פרשת מצורע דף נה ע"ב ד"ה 'תוספתא ר' אלעזר' ממהרח"ו, 'פלח הרימון' לר' בצלאל הדרשן אופן עשרים ושש ד"ה והנה תדע דליכא) **ואימת המוות** ('נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא בראשית רבה נו, ג ד"ה אברהם לא חזר). **ומיתתו של יצחק היתה מוכרחת אז, היות שכבר נגמר זמן חיות נשמת הנקבה שבתוכו** ('שער הפסוקים' להאר"י ז"ל פרשת וירא ד"ה והנה יצחק וחבקוק).

ובשעה שיצא קול מבין הכרובים למעלה ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי יהודה) **ואמר "אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר"** (בראשית כב, יב) ('הרוקח' על התורה פרשת וירא שער לקט בראשית כב, יב), **הקב"ה הביא שוב נשמה לתוך גופו של יצחק** ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי יהודה, 'שער הפסוקים' להאר"י ז"ל פרשת וירא ד"ה והנה יצחק וחבקוק), **רק שעתה היתה זאת נשמת זכר** ('שער הפסוקים' להאר"י ז"ל פרשת וירא ד"ה והנה יצחק וחבקוק) **שבאה לו מהעולם הבא** ('פלח הרימון' לר' בצלאל הדרשן אופן עשרים ושש ד"ה והנה תדע דליכא) **ונכנסה בתוכו** ('שער הפסוקים' להאר"י ז"ל פרשת וירא ד"ה והנה יצחק וחבקוק, 'ראש דוד' להחיד"א פרשת וירא ד"ה והנה ואפשר לפרש פ'), **ולה היה את הכוח להוליד ולהוציא זרע קודש** ('ראש דוד' להחיד"א פרשת וירא ד"ה והנה ואפשר לפרש פ'), **וגם היו לה 'חיים' כך שיצחק היה יכול להמשיך לחיות על ידה** ('עפ"י 'שער הפסוקים' להאר"י ז"ל פרשת וירא ד"ה והנה יצחק וחבקוק) **כי נעשה בן קיימא** ('נזר הקודש' לר' יחיאל מיכל מגלוגא על בראשית רבה נו, יד ד"ה רבי). ואז הקב"ה גילה לאברהם את הסוד שיצאה נשמתו של יצחק ובאה לו נשמה אחרת ('שלה"ק הקדוש' בחלק תורה שבכתב פרשת וירא ד"ה ומה שאמר אברהם אבינו).

ולאחר שבאה ליצחק נשמה מהעולם הבא ('זוהר פרשת נח דף ס ע"א ד"ה 'למה נח נח' בחלק תוספתא), **התיר אברהם את יצחק מקשריו, ועמד יצחק על רגליו** ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי יהודה) **וברך ברכת 'מחיה המתים'** ('הרוקח' על התורה פרשת וירא שער לקט בראשית כב, יב, 'לב אריה' פרשת תולדות אות ו ד"ה 'ולפי זה יתכן' כפי שהביא 'פרקי דרבי אליעזר'), **ויש אומרים שאברהם ברך את הברכה** ('זוהר פרשת נח דף ס ע"א ד"ה 'למה נח נח' בחלק תוספתא). **וכן מלאכי השרת פתחו ואמרו 'ברוך מחיה המתים'** ('קהלת יעקב' ערך ע"ק ד"ה עקידת יצחק). ומחמת הנשמה שבאה ליצחק מהעולם הבא, שמו של יצחק לא נזכר פעמיים ברצף בתורה. וזה בשונה משאר האבות שעליהם נאמר "וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי" (בראשית כב, יא) וכן "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי" (בראשית מו, ב) ('זוהר פרשת נח דף ס ע"א ד"ה 'למה נח נח' בחלק תוספתא). והטעם בזה, משום ששמותיהם הוכפלו כנגד רוחם בעולם הזה ורוחם בעולם הבא, **ואילו יצחק לאחר העקידה היה כבר בחייו 'בן עולם הבא' והיתה לו רק רוח אחת, לכן לא נכפל שמו** ('כתם פז' פרשת נח דף ס על התוספתא ד"ה בר מיצחק).

הנשמה שקיבל יצחק אחרי העקידה היתה נעלה מאוד בקדושה ולא היתה בה אחיזת היצר הרע ('נזר הקודש' על בראשית רבה ל, ד ד"ה כל מי שנכפל). **וזו הסיבה שהיה צריך להביא את יצחק בתחילה עם נשמה של נקבה ורק אחר כך לתת לו את נשמתו העיקרית מצד הזכר – מחמת גודל מעלת נשמתו** ('שם משמואל' לר' שמואל מסוכוצ'וב פרשת וירא שנת תרע"ז דף קפ ד"ה ובזה יש לפרש). כי 'החיצונים' לא מניחים לנשמות גבוהות לבוא לעולם הזה, והדרך להביאם הוא על ידי זיווג פגום שאז החיצונים חושבים שנשמה זו תקלקל את מעשיה ותחזור פגומה עוד יותר, ולכן לא מונעים את בואה לעולם. וכפי שהיה עם אברהם שנולד מתרח ואשתו בימי נידתה. **אך מכיוון שיצחק נולד מאברהם ושרה בתכלית הקדושה, היה חשש ש'החיצונים' יעשו כל אשר ביכולתם על מנת שנשמת יצחק לא תבוא לעולם הזה** ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרע"א דף רד ד"ה ויש להמתיק הדברים), **וכוחות הרע יתאמצו מאוד כנגדה** ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרע"ז דף קפ ד"ה ובזה יש לפרש) (להרחבה בענין הבאת נשמות גדולות לעולם ראה אחד ממאמרינו לפרשת וישב – 'ביאת נשמתו של דוד המלך').

לכן ה' יתברך עשה שיצחק ייוולד עם נשמה של נקבה שלא ראויה להוליד, כדי שלא יהיה מקום לכוחות 'החיצונים' כל כך לקטרג עליו, היות שלא יכולה לצאת ממנו האומה הישראלית, ואז הם לא יתאמצו למנוע את בואו לעולם ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרפ"א דף רד ד"ה ויש להמתיק הדברים). אמנם בשעה שהגיע עת העקידה ואברהם היה **עוקד** את בנו למטה, היה הקב"ה **כופת** את שריהם של אומות העולם למעלה ('בראשית רבה' נו, ה) ועמהם כל כוחות הסטרא אחרא המשתלשלים מהם ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרע"ז דף קפ ד"ה ובזה יש לפרש), ונעקרו גם כל שרי הדין למעלה ('עמק המלך' לר' נפתלי הירץ שער התוהו דף כ ע"ב ד"ה כי כשנעקד) **והשתתקו כל כוחות הרע שבעולם** ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרע"ז דף קפ ד"ה ובזה יש לפרש), וכל כוחות החיצונים **נקשרו** אז ואבד כוחם ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרפ"א דף רד ד"ה ויש להמתיק הדברים), **לכן ניתנה אז ביצחק הנשמה מצד הזכר, לפי שיכלה באין מפריע** ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרע"ז דף קפ ד"ה ובזה יש לפרש) **לצאת אל האור** ('שם משמואל' פרשת וירא שנת תרפ"א דף רד ד"ה ויש להמתיק הדברים).

על ידי החלפת נשמתו של יצחק אבינו בשעת העקידה מנשמת נקבה לנשמת זכר, הוא זכה להאריך ימים. ושם התקיימה ביצחק הבשורה שנאמרה לאברהם אביו "וַיַּעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידֶךָ: כִּי **בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה** אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם" (בראשית כב, טז-יז), **וכפילות הלשון על ריבוי הזרע הוא אחד לאב ואחד לבן** ('זרע ברך' לר' ברכיה ברך מהדורה בתרא על פרשת וירא דף ח ע"ב ד"ה ובזוהר איתא). לכן כבר בשעת העקידה נתקן שתהיינה שתי 'עולת תמיד' בכל יום בבית המקדש, כדי שיהיה זכרון לעקידת יצחק. וזה נרמז בציווי קרבן העולה שנאמר "צַו אֶת אַהֲרֹן וְאֶת בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה עַד הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ" (ויקרא ו, ב), "תּוֹרַת הָעֹלָה **הִוא** הָעֹלָה" – **התיבה "הִוא" נכתבת בלשון זכר אך נקראת בלשון נקבה, כי רומזת על יצחק אבינו שהיתה בו בתחילה נשמת נקבה ובשעת העקידה פרחה נשמתו ונזדמנה לו נשמת זכר**, לפי שטעם קרבן עולה הוא משום יצחק אבינו (ספר 'מתתיה' לר' מתתיה ליברמן על התורה תחילת פרשת צו ד"ה במדרש תנחומא).

הקב"ה רמז לאברהם אבינו שנשמתו של יצחק עתידה להתחלף לזכר

הקב"ה רמז לאברהם אבינו כי בנו יצחק עתיד לשוב לבחינה של זכר, כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר **שׁוֹב אָשׁוּב** אֵלַיִךְ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ" (בראשית יח, י), "שׁוֹב אָשׁוּב" – נאמר כפול, אחד כנגד יצחק שהיה בתחילה **נקבה**, ואחד כנגד מה שחזר להיות **זכר** ('יראה דוד' להחיד"א פרשת חיי שרה ד"ה וחלוקת צופיה הליכות. ראה 'אור החיים הקדוש' בראשית יח, י) **בשעת העקידה** ('אור החמה' על זוהר פרשת וירא דף קג ע"א גליון ד"ה נוקבא) **בזכות אברהם** ('יראה דוד' להחיד"א פרשת חיי שרה ד"ה וחלוקת צופיה הליכות שבכל יום). "אֵלַיִךְ" – הכוונה שבך הוא עתיד להתקשר ולא בצד הנקבה ('זוהר פרשת בשלח דף מד ע"ב ד"ה תא חזי באברהם), **כלומר ה' בישר לאברהם ברמז, כי אף שיש ליצחק בתחילה נשמת נקבה הרי שבסוף העקידה תבוא לו נשמת זכר** ('נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת בשלח דף מד ע"ב ד"ה תא חזי באברהם) **חדשה, ועל ידה הוא יהיה דבק בו** ('קרבן שבת' פרק א סימן ד"ה לזה אמר המלאך) **וְיִקָּרֵא בנו**, ולא יקרא עוד בנה של שרה ('טירת כסף' לר' חיים אברהם גנזינו פרשת וירא דרוש ג דף כח ע"א טור א ד"ה אין אמת). וזה נרמז לו גם בראשי התיבות "וְהִנֵּה **בֵן** לְשָׂרָה" שעולים בגמטריא **ל"ח**, והוא מספר השנים שיעברו מיום הבשורה של לידת יצחק ועד שעת העקידה ('נפלאות חדשות' לר' נח ליפשיץ חתנו ותלמידו של הגר"א פרשת וירא דף יז ע"א ד"ה בספר ארחות חיים).

וזה נרמז גם כאשר ה' אמר לאברהם על שרה "וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ" (בראשית יז, טז). "וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לְךָ בֵּן" – כלומר שהבן יהיה בעתיד שייך **לך** ולבחינתך **שהיא בחינת זכר, ויהיה ראוי להוליד**. וזה גם מה שנאמר "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל אַבְרָהָם אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנַּעַר וְעַל אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע" (בראשית כא, יב), "כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע" – שהזרע יהיה נקרא **לך** ולשורשך, כך שעל אף שבשעת הלידה היתה בו רק מנשמת שרה, הרי שבשעת העקידה תתחלף נשמתו ותתעבר בו מנשמתך אברהם ('אמרי נועם' פרשת חיי שרה ד"ה ובפסוק ותהי אשה). ולזה גם רומזת התיבה "**בְיִצְחָק**", לומר שיקרא לו זרע רק **בחלק** מיצחק אך לא **בכל** יצחק, **לפי שהנשמה שיש בו עתה פרוח תפרח, ואז "יִקָּרֵא לְךָ זָרַע" בגוף זה עם נשמה אחרת שהיא מהזכר** ('פני דוד' על התורה להחיד"א פרשת וירא אות כז ד"ה כי ביצחק). וזה נרמז גם באות הראשונה של התיבה "בְיִצְחָק" כאשר התיבה כביכול מתחלקת **'ב' יצחק**' כלומר יצחק **השני** שאחר העקידה, בו יהיה זרע ('בתי הנפש' על ההגדה להחיד"א הובא בסוף ספרו 'מראית העין' ד"ה ברוך שומר).

מטעם זה ה' הבטיח מיד אחרי העקידה שיצחק יוליד ויתרבה כי הוא כבר קיבל את נשמת הזכר, וכפי שנאמר "וַיִּקְרָא מַלְאַךְ יְהוָה" אֶל אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן הַשָּׁמָיִם: וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יְהוָה" כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידֶךָ: כִּי בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו: וְהִתְבָּרֲכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי" (בראשית כב, טו-יז) ('מגלה צפונות' חלק א' לר' אליהו הכהן פרשת וירא ד"ה 'ויקרא מלאך ה'' בהערה, 'קרית ארבע' לר' רחמים חורי מתוניס פרשת וירא דף יא ד"ה 'קח נא את בנך'), "אֶל אַבְרָהָם שֵׁנִית" – רומז על 'הלידה השניה' של יצחק לאחר שהתחלפה נשמתו. "אַרְבֶּה" – בגמטריא 'יצחק' לפי שהוא ראוי עתה להוליד ולהתרבות. **ונשמת הזכר הזאת הגיעה לו בזכות אברהם אבינו שנאמר "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי"** ('מגלה צפונות' חלק א' למחבר 'שבט מוסר' פרשת וירא ד"ה 'ויקרא מלאך' בהערה), על שהעלה אותו למזבח ועל ידי כן גרם שיקבל נשמת זכר ויינתן בו כוח ההולדה ('תולדות יצחק' לר' יצחק מנעשכיז

פרשת וירא דף ט ע"א ד"ה ויקרא). ולכן הבן יעקב שנולד אחר כך ליצחק, נרמז בפרשת העקידה בפסוק "**וַיִּבְקַע** עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹקִים" (בראשית כב, ג), שהתיבה "**וַיְּבַקַּע**" היא אותיות "**וְיַעֲקֹב**" (בראשית כה, כז) (מעדני מלך/ לר' אשר הורוביץ בנו של 'אמרי נועם' פרשת חיי שרה דף נ ע"ב ד"ה נראה לי. וראה 'מאמר אם כל חי' להרמ"ע מפאנו חלק ג, ב).

וכן זה מה שנאמר "וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק" (בראשית כה, יט), **כלומר לימד שכל ה"תּוֹלְדֹת" של יצחק הם משום ש"אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק" כאשר יצחק כבר היה חי** (ראשי דוד/ להחיד"א פרשת תולדות ד"ה איכו השתא הבה) **על ידי שבזכותו באה ליצחק נשמת זכר בעקידה** (ראה 'מגלה עמוקות' על התורה תחילת פרשת תולדות ד"ה אברהם הוליד), **ונקראת שהוא ילד אותה כי היא באה מצדו של אברהם** ('ברכת טוב'/ לר' משה נראל הכהן בחלק לקוטים פרשת חיי שרה דף יז ע"ב טור א ד"ה להבין סמיכות) ועל אף שבתחילה היתה בו נשמה של נקבה ('דברים אחדים'/ להחיד"א דרוש ט לשבת תשובה ד"ה נחזור לענייננו) **בעבור שרה אמנו שהיתה נקבה, הרי שהיא השתנתה** ('ראשי דוד' פרשת תולדות ד"ה איכו השתא הבה). לכן הוא נקרא "יִצְחָק **בֶּן** אַבְרָהָם" כי הפסוק מדבר לאחר העקידה, מה שאין כן קודם לעקידה שהיה נקרא '**בן** שרה' ('לב אריה'/ לר' אריה לייב בן האשקי פרשת תולדות אות ז ד"ה ולפי זה נראה). זה גם הטעם שדווקא אברהם נקרא '**אביו**' של יעקב בפסוק "וְהַנֵּה יְהוָ"ה נִצָּב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָ"ה אֱלֹקֵי אַבְרָהָם **אָבִיךָ** וֵאלֹקֵי יִצְחָק" (בראשית כח, יג), לפי שאברהם הוא זה שגרם כי יצחק יוליד את יעקב על ידי שהוליך את יצחק לעקידה ושם קיבל נשמה שמולידה ('מגלה צפונות' חלק א' למחבר לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' פרשת ויצא ד"ה 'והנה ה' נצב עליו').

וזו גם כוונת הפסוק "וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָ"ה בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל" (בראשית כד, א), שיש מרבותינו אומרים כי "בַּכֹּל" זו בת שהיתה לאברהם (ראה גמ' בבא בתרא דף טז ע"ב), ויש אומרים "בַּכֹּל" זה בן ונרמז בתיבה עצמה שעולה בגמטריא '**בן**' (ראה רש"י בראשית כד, א). **ושתי הדעות הן אמת ורומזות ליצחק אבינו, כי קודם העקידה היתה בו נשמת נקבה והוא היה בכלל 'בת', אך אחרי העקידה נהפך ל'בן' על ידי נשמת הזכר שקיבל**. ונמצא כי 'הבת' שהיתה נקראת "בַּכֹּל" התהפכה ל'בן' וזה נרמז בגמטריא השווה ביניהם ('יחוט של חסד'/ לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' פרשת חיי שרה ד"ה והי' ברך את אברהם בכל, 'קרבן שבתי' פרק א סימן ד ד"ה ויתורץ גם כן הפסוקים וד"ה ויתורץ גם כן הקושיא, 'נזר הקודש' על בראשית רבה ס, יג ד"ה ואמנם שוב, 'טירת כסף'/ לר' חיים אברהם גנזאו פרשת וירא דרוש ג דף כח ע"א טור א ד"ה ואפשר). ומטעם זה הפסוק "וַיהוָ"ה בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל" (בראשית כד, א) מופיע מיד אחרי מיתת וקבורת שרה, ללמד שיצחק כבר לא דבוק בה על ידי נשמתו אלא באברהם אבינו, וזו היא הברכה ש"**בֵּרַךְ**" ה' את אברהם ('קרבן שבתי' לר' בצלאל הזדרשן פרק א סימן ד ד"ה ויתורץ גם כן, 'זרע ברך'/ לר' ברכיה ברך חלק א' פרשת חיי שרה ד"ה ומה שנעשה כן).

נשמת הנקבה של יצחק שפרחה מגופו נכנסה בתוך האיל שהוקרב

לאברהם היה צער בשעה שנאמר לו "אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה" (בראשית כב, יב) כי חשב שקרבנו לא שלם ולחינם סידר את הכל ובנה את המזבח. אז זימן לו הקב"ה "אַיִל" שנאמר "וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו" (בראשית כב, יג). **האיל הזה נברא בכוחו** ('זוהר' פרשת וירא דף קכ ע"ב ד"ה הא תנינן הוא איל) **הרוחני** ('אור החמה' זוהר פרשת וירא ד"ה 'אברהם בתרא' מהרמ"ק) **בין השמשות ערב שבת ראשונה של בריאת העולם, על מנת שיזדמן בשעה שיצטרך לו אברהם אבינו** ('זוהר' פרשת וירא דף קכ ע"ב ד"ה הא תנינן הוא איל). **ואז שנה אחת לפני מועד עקידת יצחק הוא התגשם ונגלם בפועל לצורת איל** ('אור החמה' זוהר פרשת וירא ד"ה 'אברהם בתרא' מהרמ"ק, 'ברכת שמואל' לאביו של מחבר 'קב הישר' פרשת וירא ד"ה 'וכדי שנבוא' בשם הזוהר), **ונעשה בשעת העקידה כ'כבש בן שנתו' שכשר לקרבן התמיד** ('זוהר' פרשת וירא דף קכ ע"ב ד"ה הא תנינן הוא איל). ומה שהוא נקרא בתורה בשם "אַיִל" שמעיד על כך שהוא גדול בשנים, היה זה מחמת שהקדימה 'רוחניותו' להיברא כבר בעת בריאת העולם בין השמשות ('אור החמה' זוהר פרשת וירא ד"ה 'אברהם בתרא' מהרמ"ק. ראה 'תיקוני הזוהר' תיקונא תנייא דף קלט ע"א ד"ה בראשית תמן אש לעולה).

האיל הזה שנברא, רץ מגן עדן ('הרוקח' על התורה פרשת וירא חלק לקט בראשית כב, יג) **ובא להיות מוקרב תחת יצחק. אז היה עומד שם הס"מ, ומסיתו** ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי זכריה) **ודוחפו** ('הרוקח' על התורה פרשת וירא חלק לקט בראשית כב, יג) **כדי לבטל את קרבנו של אברהם אבינו.** והיה האיל נאחז בשתי קרניו בין האילנות שנאמר "וְהִנֵּה אַיִל אַחַר נֶאֱחַז **בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו**" (בראשית כב, יג) ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי זכריה). **ובאותה השעה נשמת הנקבה** ('ראש דוד' להחיד"א פרשת תולדות ד"ה ואפשר לומר בהקדמה, 'דברים אחדים' דרוש ט לשבת תשובה ד"ה ואפשר במה) **שהיתה בתוך יצחק ופרחה לה בשעת העקידה, נכנסה בתוך האיל** ('מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב פרק ח, 'נחלת בנימין' לר' בנימין ווואלף על טעמי המצוות מצוה קג ד"ה ועוד נראה, 'דבש לפי' להחיד"א מערכת ש אות יט, 'ראש דוד' פרשת תולדות ד"ה ואפשר לומר, 'נזר הקודש' על בראשית רבה נו, יד ד"ה רבי בשם חכמי האמת). לכן מיד אחרי שנאמר לאברהם להימנע משחיטת יצחק, נאמר "וְהִנֵּה אַיִל אַחַר" (בראשית כב, יג), **בכדי ללמד שנשמתו של יצחק נכנסה באיל** ('מגלה צפונות' למחבר 'שבט מוסר' חלק א' פרשת וירא ד"ה 'ויקרא מלאך' בהערה שם). ורמז לכך בתיבה "**אַחַר**" שעולה בגמטריא '**יצחק**' עם הכולל ('דברים אחדים' להחיד"א דרוש ט לשבת תשובה ד"ה ואפשר במה) וכאילו נכתב '**והנה איל יצחק**' ('פני דוד' להחיד"א פרשת וירא אות כ ד"ה ואפשר לרמוז).

וכבר קודם לכן נצנצה באברהם 'רוח הקודש' והוא התנבא על האיל הזה שמוכן משמש ימי בראשית ('ראש דוד' פרשת וירא ד"ה ומעתה נבא לביאור הכתוב) כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹקִים יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו" (בראשית כב, ז-ח), "**יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי**" – **כלומר השה שעתיד להיות העולה, הוא ממש "בְּנִי" מכוח הנשמה שתבוא לו מיצחק בשעת העקידה** ('ויואל משה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב פרק ח ד"ה 'מפריחת נשמתו' בשם הגאון מלבוב, 'מדרש תלפיות' לר' אליהו הכהן מחבר 'שבט מוסר' ענף יצחק ד"ה 'ספר קרבן שבתי' מהמחבר). ונרמז גם בראשי תיבות "אֱלֹקִים יִרְאֶה **לּוֹ**" שעולים '**איל**' ('ראש דוד' להחיד"א פרשת וירא ד"ה ומעתה נבא לביאור הכתוב, 'פני דוד' להחיד"א פרשת וירא אות לג). ואברהם לקח את האיל והקריב אותו תחת יצחק שנאמר "וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ" (בראשית כב, יג) ('פרקי דרבי אליעזר' פרק לא ד"ה רבי זכריה). **והתקיים באיל הֶפְשֵׁט וניתוח כמו בקרבן התמיד, ונעשה כאילו יצחק היה שחוט ושרוף** ('מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב פרק ח) **מכוח נשמתו שהיתה באיל** ('ויואל משה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב פרק ח ד"ה ולפיכך).

אברהם היה מתפלל שכל פעולה תהיה תחת בנו. על הדם אמר "רבון העולמים תהא רואה דם יצחק זרוק לפניך" וכן על העור "תהא רואה כאלו עורו של יצחק הפשתוני לפניך" וכששרפו "תהא רואה כאלו אפרו של יצחק צבור על גבי המזבח" ('במדבר רבתי' יז, ב). **ואמר את כל אלו לפי שהיתה נשמת יצחק בתוך האיל** ('יד יהודה' על 'מאמר חיקור דין' להרמ"ע מפאנו חלק ב פרק ח אות לא ד"ה ונתקיים), **ונמצא בזה שיצחק נשחט ממש** ('ראש דוד' להחיד"א פרשת תולדות ד"ה ואפשר לומר בהקדמה), **וכאילו גם נקרב בגופו** ('נזר הקודש' על בראשית רבה נו, יד ד"ה רבי בשם חכמי האמת). **ובזה קיים אברהם אבינו את ציווי ה' "קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ אֶת יִצְחָק וְלֵךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה** עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ" (בראשית כב, ב) ('חדרי בטן' להחיד"א פרשת ואתחנן אות יח ד"ה 'אולי אתה החילותי' בשם המקובלים). ולכן נאמר על הר המוריה בו נשחט האיל "וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה" (בראשית כב, יד), כלומר ביקש ש"יִרְאֶה" את הקרבת האיל שהיתה בו נשמת הנקבה שפרחה מיצחק ('אבות הראש' לר' רחמים יצחק פאלאג'י על אבות דרבי נתן פרק א ד"ה 'ומאחרי' בשם החיד"א).

שרה נפטרה מיד עם פריחת נשמת הנקבה של יצחק והתגלגלה ברבקה

נשמת יצחק אבינו היתה מהצד של שרה ושניהם היו שורש אחד ('זרע ברך' לר' ברכיה ברך פרשת חיי שרה ד"ה והנה התוספות שם) **ונשמה אחת** ('דבש לפי' להחיד"א מערכת ש אות יט), **והיו אגודים** ('ברכת טוב' לר' משה נראל הכהן בחלק לקוטים פרשת חיי שרה דף יז ע"ב טור א ד"ה להבין סמיכות) **וקשורים זה בזה. לכן כשפרחה נשמת הנקבה של יצחק** ('מגלה עמוקות' פרשת וירא ד"ה ואברהם היו יהיה, 'זרע ברך' פרשת חיי שרה ד"ה והנה התוספות שם) **בשעת העקידה**, בעוד שיצחק בן שלושים ושבע שנה (ראה זוהר פרשת וירא דף קג ע"א ד"ה והנה בן לשרה, 'מדרש תנחומא' פרשת שמות אות א, רש"י בראשית כה, כ) ('שפתי כהן על התורה' פרשת וירא על הפסוק 'ויהי אחר הדברים האלה') **אזי באותו רגע ממש פרחה גם נשמתה של שרה** ('מגיד מישרים' לר' יוסף קארו פרשת תולדות ד"ה אבל רזא דמילתא, 'זרע ברך' פרשת חיי שרה ד"ה והנה התוספות שם, 'קרבן שבתי' פרק א סימן ד ד"ה וכדי לתרץ). ונרמז בפסוק "וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה" (בראשית כג, א), שהתיבה "וַיִּהְיוּ" היא בגמטריא שלושים ושבע ('שפתי כהן על התורה' פרשת וירא על הפסוק 'ויהי אחר הדברים האלה'). **ואברהם אבינו שידע כי נשמת שרה ונשמת יצחק אחת הן, הבין ששרה תמות אם תפרח נשמת יצחק.** וזה מה שנאמר לאחר פטירת שרה "וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ" (בראשית כג, ב), "וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד" – שעל מנת כן הוא בא לכתחילה בכדי לספוד לה, כי הבין שנפטרה. ודבר זה נרמז בתיבה "**וַיָּבֹא**" שהיא ראשי תיבות 'ונשמת יצחק **בתוך** איל', **לפי ששרה ויצחק היו שורש אחד** ('דבש לפי' להחיד"א מערכת ש' אות יט).

ניצוץ מהנשמה של שרה אמנו (גליא רזיא' מתלמידי האר"י ז"ל דף לח ע"א ד"ה תדע כי בענין, 'מגלה עמוקות' לר' נתן נטע שפירא פרשת חיי שרה על הפסוק 'ויצחק בה מבא בארי', 'לב אריה' פרשת חיי שרה אות יא ד"ה 'ובזה יתבארי' בשם 'פרקי דרבי אליעזר' אף שלא נמצא במהדורה שבידנו) **ביחד עם נשמת הנקבה של יצחק, התחברו אחרי סילוקם** ('זרע ברך' לר' ברכיה ברך תלמיד 'המגלה עמוקות' פרשת חיי שרה ד"ה והנה התוספות שם) **ונכנסו בתוך רבקה**. ועל כך נאמר "וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה" (בראשית כה, כ), והתיבות "לוֹ לְאִשָּׁה" רומזות כי מה שהיה בו ובעצמותו, כלומר נשמתו הקודמת, זה מה שלקח עתה לאשה. ומשום כך נאמר "וַיַּעְתֵּר יִצְחָק לַיהוָ"ה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הִוא" (בראשית כה, כא), שהתיבה "הִוא" נכתבה **בלשון זכר כנגד יצחק**, ונקראת **בלשון נקבה כנגד רבקה**, בכדי לרמוז שבעצמו נחשב עקר, שהרי נשמת הנקבה שהיתה בו היא זו שנכנסה ברבקה, וממילא עקרות אשתו תיחשב גם אליו. ולכן אליעזר עבד אברהם אמר על רבקה "הִוא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֹכִיחַ יְהוָ"ה לְבֶן אֲדֹנִי" (בראשית כד, מד), שהתיבה "הֹכִיחַ" היא לשון **תוכחה ויסורין**, כנגד מה שעבר יצחק בשעה שפרחה ממנו נשמתו בעקידה ונכנסה ברבקה ('ברכת טוב' לר' משה נראל הכהן בחלק ליקוטים פרשת חיי שרה דף יז ע"ב ד"ה להבין סמיכות. וראה 'עיני כל חי' לר' חיים פאלאג'י על 'מי יבמות' דף סא ע"ב ובספר דף כט ע"ב ד"ה 'וכן הוא אומר והנערה' שגם כתב כי נשמת הנקבה של יצחק נכנסה ברבקה בשעת העקידה. וראה 'מדרש תנחומא' פרשת תולדות אות ט עפ"י רבי יוחנן שטעם עקרות רבקה הוא כטעם העקרות של כל האמהות הקדושות, לפי שהקב"ה מתאוה לתפלתן עי"ש).

כיון שניצוץ מנשמת שרה התגלגל ברבקה אמנו ('גליא רזיא' מתלמידי האר"י ז"ל דף לח ע"א ד"ה תדע כי בענין, 'מגלה עמוקות' פרשת חיי שרה על הפסוק 'ויצחק בה מבא בארי', 'לב אריה' פרשת חיי שרה אות יא ד"ה 'ובזה יתבארי' בשם 'פרקי דרבי אליעזר' אף שלא נמצא במהדורה שבידנו), **לכן ביום שמתה שרה, נולדה רבקה** ('לב אריה' פרשת חיי שרה אות יא ד"ה 'ובזה יתבארי' בשם שפתי כהן על התורה). **וגם דיוקנה של רבקה היה דומה לגמרי לדיוקנה של שרה אמנו** ('מגלה עמוקות' פרשת חיי שרה על הפסוק 'ויצחק בה מבא בארי') **כפי שנאמר על רבקה** "וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ" (בראשית כד, סז) **כלומר שהיתה כדמות אמו ממש** (זוהר פרשת חיי שרה דף קלג ע"א ד"ה אמר רבי יהודה). וכאילו נכתב בפסוק "וַיְבִאֶהָ שָׂרָה אִמּוֹ הָאֹהֱלָה" לומר שהיתה ממש אמו. לכן גם נאמר אחר כך "וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ" (בראשית כד, סז), כי רבקה היתה דומה לשרה אמו מכוח נשמת שרה שבתוכה ('ברכת טוב' בחלק לקוטים פרשת חיי שרה דף יז ע"ב טור א ד"ה להבין סמיכות). ומשום כך בשעה שרבקה באה לאוהל של שרה חזרו כל הסימנים שהיו שם בחיי שרה ('מגלה עמוקות' פרשת חיי שרה על הפסוק 'ויצחק בה מבא בארי'), כמו השכינה ששרתה שם והנר שהיה דולק מערב שבת לערב שבת במשך כל ימות השבוע. **וכן רבקה היתה דומה לשרה גם בכל מעשיה** (זוהר פרשת חיי שרה דף קלג ע"א ד"ה ויביאה יצחק).

רבקה בת זוגו של יצחק נולדה רק לאחר שיצחק קיבל את נשמת הזכר

אברהם ושרה המתינו מלהשיא את יצחק, כי לא היה ראוי לישא אשה ('דברים אחדים' להחיד"א דרוש ט לשבת תשובה ד"ה ובהכי ניחא, 'מקור ברוך' לר' ברוך פיטוסי דף לא ע"ב ד"ה נחזור לענין) **כל עוד היתה בו נשמת נקבה שאינה מולידה**, **לכן ביום שמתה שרה, נולדה רבקה** ('לב אריה' פרשת חיי שרה אות יא ד"ה 'ובזה יתבארי' בשם שפתי כהן על התורה). **וגם דיוקנה של רבקה היה דומה לגמרי לדיוקנה של שרה אמנו** ('מגלה עמוקות' פרשת חיי שרה על הפסוק 'ויצחק בה מבא בארי') **כפי שנאמר על רבקה** "וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ" (בראשית כד, סז) **כלומר שהיתה כדמות אמו ממש** (זוהר פרשת חיי שרה דף קלג ע"א ד"ה אמר רבי יהודה). וכאילו נכתב בפסוק "וַיְבִאֶהָ שָׂרָה אִמּוֹ הָאֹהֱלָה" לומר שהיתה ממש אמו. לכן גם נאמר אחר כך "וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ" (בראשית כד, סז), כי רבקה היתה דומה לשרה אמו מכוח נשמת שרה שבתוכה ('ברכת טוב' בחלק לקוטים פרשת חיי שרה דף יז ע"ב טור א ד"ה להבין סמיכות). ומשום כך בשעה שרבקה באה לאוהל של שרה חזרו כל הסימנים שהיו שם בחיי שרה ('מגלה עמוקות' פרשת חיי שרה על הפסוק 'ויצחק בה מבא בארי'), כמו השכינה ששרתה שם והנר שהיה דולק מערב שבת לערב שבת במשך כל ימות השבוע. **וכן רבקה היתה דומה לשרה גם בכל מעשיה** (זוהר פרשת חיי שרה דף קלג ע"א ד"ה ויביאה יצחק).

הקב"ה בישר לאברהם מיד אחרי העקידה על לידתה של רבקה כדי להודיעו שהיא בת זוגו של יצחק ('ראשי דודי' פרשת תולדות ד"ה איכו השתה הבה, 'בגדי אהרן' על התורה לר' אהרן דרשן סוף פרשת וירא ד"ה ויאמר כי נשבעתי) **ונולדה כעת** ('אור החיים הקדוש' בראשית כב, כ, 'סמוכים לעד' למחבר 'שבט מוסר' פרשת וירא ד"ה וישב אברהם אל נעריו), שנאמר "וַיָּשָׂב אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע: **וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** וַיֻּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה יָלְדָה מִלְכָּה גַּם הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ: אֶת עוּץ בְּכֹרוֹ וְאֶת בּוּז אָחִיו וְאֶת קְמוּאֵל אֲבִי אֲרָם: וְאֶת כֶּשֶׂד וְאֶת חֲזוֹ וְאֶת פִּלְדָּשׁ וְאֶת יִדְלָף וְאֶת בְּתוּאֵל: **וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רִבְקָה** שְׁמֹנָה אֵלֶּה יָלְדָה מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם" (בראשית כב, יט-כג) ('אור החיים הקדוש' בראשית כב, כ, 'בגדי אהרן' על התורה לר' אהרן דרשן סוף פרשת וירא ד"ה ויאמר כי נשבעתי). **"אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" הכוונה אחרי שפרחה נשמת הנקבה של יצחק ובאה לו נשמת זכר** ('ראשי דודי' פרשת תולדות ד"ה ואפשר לומר), **תכף ה' בישרו על לידת רבקה שנאמר "וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת רִבְקָה"** ('ראשי דודי' פרשת תולדות ד"ה ואפשר לומר, 'בגדי אהרן' על התורה סוף פרשת וירא ד"ה ויאמר כי נשבעתי). וזה בכדי להודיעו שעתה יצחק ראוי להוליד ('מסורת הברית' לר' דוד טבלי פרשת תולדות דף ו ע"ב ד"ה אברהם אברהם), וגם בכדי שיחכה ולא ימהר להשיאו לאשה אחרת, לרוב זריזותו ('ראשי דודי' להחיד"א פרשת תולדות ד"ה ואפשר לומר).

מטעם זה אמרו רבותינו כי הזיווג של יצחק בא מהר המוריה (ראה 'בראשית רבה' פרשה ס, ו), **על אף שדרך כל אדם שזיווגו נקבע כבר ארבעים יום קודם הלידה** (ראה גמ' סוטה דף ב ע"א) (יקרבן שבתי' לר' בצלאל קוברין הדרשן פרק א בתחילת סימן ב ד"ה וכדי לתרץ), **משום שיצחק החליף את נשמת הנקבה שאין לה זיווג בנשמת הזכר, כאשר הוא נעקד על המזבח בהר המוריה** ('ליקוטי תורה' להאר"י ז"ל פרשת חיי שרה ד"ה מה' יצא הדבר), **ורק אז היה ראוי לזיווג של נקבה** (יקרבן שבתי' פרק א בתחילת סימן ב ד"ה וכדי לתרץ). **וגם רק אז קיבלה בת זוגו רבקה את נשמתה עם פטירת שרה אמנו** (ספר 'ארבע חרשים' לר' ישכשר בער בחלק קנאת אפרים פרק טו דף יא ע"ב ד"ה ונח"ל). ויש מרבותינו שאמרו שזיווגו של יצחק בא ממה שאמרה רוח הקודש על רבקה בבית בתואל "וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן אֲדֹנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָ"ה" (בראשית כד, נא) (ראה 'בראשית רבה' פרשה ס, י), כלומר שעד עתה לא הוזכר על יצחק אלא שהוא בנה של שרה כגון "וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ" (בראשית יח, י), וכן "וּלְשָׂרָה בֵן" (בראשית יח, יד) לפי שהיה מצד הנקבה שלה, אך לאחר העקידה הוא כבר חזר להיות 'בן אברהם' שנהפכה נשמתו לזכר ועל זה נאמר "וּתְהִי אִשָּׁה **לְבֶן אֲדֹנֶיךָ**" ('ליקוטי תורה' להאר"י ז"ל פרשת חיי שרה ד"ה מה' יצא הדבר) ושני הטעמים אחד הם.

זו גם הסיבה שמיד אחרי שה' ברך את אברהם בבן שנשמתו היא של זכר, כפי שנאמר "וַיהוָ"ה בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם **בַּכֹּל**" (בראשית כד, א) (ראה רש"י בראשית כד, א וכן לעיל), נאמר שהוא השביע את אליעזר עבדו ושלח אותו לקחת את בת זוגו של יצחק "וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָ"ה **בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל**: **וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עַבְדּוֹ** זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יַרְכִּי: וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָ"ה אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹקֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ" (בראשית כד, א-ג) ('זרע ברך' חלק א פרשת חיי שרה ד"ה ומה שנעשה כד, 'יקרבן שבתי' פרק א סימן ד ד"ה ויתורץ גם כן). **וזה היה לאחר שיצחק המתין לבת הזוג של נשמתו שלוש שנים, מהעת שכבר היה ראוי להינשא עד שהיה בגיל ארבעים** כפי שנאמר "וַיְהִי יִצְחָק **בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה** בְּקַחְתּוֹ אֶת רִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה" (בראשית כה, כ) ('ראשי דודי' להחיד"א פרשת תולדות ד"ה איכו השתה הבה). ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.

תרומות לעלון בהוראת קבע או בתרומה חד פעמית ניתן להפקיד ל: בנק הדואר מספר 09 | סניף 001 | מספר חשבון 30608503 | שם החשבון חיים לנגר

ניתן לקבל את העלון במייל alon.torat.haim@gmail.com
ומי שרוצה להפיץ את העלון ניתן ליצור קשר בטלפון 052-7675933

העלון גם לעילוי נשמת:
רות בת מרים ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

העלון גם לעילוי נשמת:
רחל בת נרשון ז"ל
ושרה ז"ל
אשת דוד
דוד בן ישי ז"ל
העלה מסרים

העלון גם לעילוי נשמת:
מאיר בן משה ז"ל
יונה בן ברטה בתיה בת מאיר ז"ל
חיים בן לייב ז"ל
מרים בת שמואל ז"ל

העלון לעילוי נשמת
פינחס בן אסתר ז"ל

לעילוי נשמת
יפה בת ברי ז"ל

לעילוי נשמת
אופיר בן דינה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
נתן יוסף ז"ל

לעילוי נשמת:
אליהו בן ג'ינט ז"ל

לעילוי נשמת
כלימה בת ליזה ז"ל

לעילוי נשמת
מרים בת חנה ז"ל
קברת משפחת דיסטר
ת.נ.צ.ב.ה.

העלון מוקדש לעילוי נשמת
חיים בן לאה ז"ל
זוהרה בת שפחה ז"ל

לעילוי נשמת
יצחק ג'ק בן מרים ז"ל

העלון לעילוי נשמת
מרדכי בן מרים ז"ל
מזל בת לונה ז"ל

לע"נ **ששון שי מימון**
בן כשונה פרטונה ז"ל
נלב"ע כ"ג ניסן ה'תשפ"ה

לעילוי נשמת
אולגה (אוזולם) **בת סימי** ז"ל
יקיר בן דורית ז"ל

העלון לעילוי נשמת
הנרייט מינה בת ג'ולי ז"ל
ראובן בן ג'רמן ז"ל

לע"נ **הרב עזרא בן נאולה** זצ"ל

לעילוי נפש רוח הנשמה של הרב
דוד ומשה מנחם זצ"ל

לעילוי נפש רוח נשמת
אפרים בן אביגיל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ **שושנה בת מרי דוד ונעמי** ז"ל

העלון מוקף לעילוי נשמת
נתנאל הכהן בן יונה הכהן ע"ה
אלכסנדר בן יהודה ע"ה

לעילוי נשמת
ר' **פנחס רפאל בן סימי סיומנה** ז"ל

לע"נ **אברהם חי בן יוסף שמעון** ז"ל

לע"נ **רבקה אביבה בת יקוט** ז"ל

לע"נ **רחל בת רבי בנעניון** ז"ל
לע"נ **שמעון בן שלמה** ז"ל

העלון לרפואתו השלימה
של מור אבי ומרת אמיי
ר' **דוד יוסף בן זילפה** ה"ו
שלומית בת שושנה תחי'

העלון לזכות ולברכה
משה בן מרים תחי'
אנה בת רוזה תחי'

זיווג הגון בקרוב ל:
אלינור בת נורית תחי'
ארז בן צילה ה"ו

לרפואת
בארי בן יעל ה"ו

לרפואת ותעלומת מור חמי
ר' **אשר בן יפה** ה"ו

לרפואה שלמה
דוד בן מנינה ה"ו

העלון לזיווג הגון של
ערן אורן מור בן שושנה ה"ו
יצחק בן קייטי גיסי ה"ו

זרע בר קיימא ורפואת הנפש והגוף ל:
עופר אהרון בן אולגה ה"ו
חגי בן אולגה ה"ו

להצלחה ושישוא בקרוב בכל העניינים:
מתנאל בן מיכאל ה"ו

העלון מוקף להצלחת ויישועת של
נועם חנן בן שושנה ה"ו
מוריה בת דורית תחי'

לבריאות פרנסה ברכה והצלחה ל:
אורי הכהן בן פרומה ה"ו
שלומית אלישבע בת חיה תחי'

לרפואתה השלימה של:
מגי בת שרה טובה תחי'

להצלחה ובריאות ל:
אלקנה מרדכי בן מוריה ה"ו

להצלחת:
עמיחי וטליה למשפחת סלע
ובמיוחדים
רותם, כרמל, תהל

להצלחה:
אריל בן דינה ה"ו
רוזה בת דורה דבורה תחי'
ולכולם:
נעה, יהונתן, אביגיל, שילה

העלון גם להצלחתם מלאה ומהירה של
רפאל יהושע בן רבקה ה"ו
יפה בת מרגלית תחי'

העלון לרפואה שלימה של תינוקות
טליה אסתר בת אליעזר מזרחי תחי'
שירה בת אילנה מזרחי תחי'

רפואה שלימה ל:
אברהם ישראל בן מרים ה"ו
חיים בן אסתר ה"ו
בתוך שאר חולי עמו ישראל

העלון גם לרפואה שלימה בבתרה של
אבישלום בן רות תחי'

העלון לרפואה שלימה ונתת יהודית מהולידים
דליה בת יהודית תחי'

להצלחה ולהירות שמים ושיהיה תלמיד חכם
אריאל בן אושרת ה"ו

רפואה שלימה ל:
חיים ומיכאל מכלוף בני אסתר ה"ו
עליה בת אסתר ה"ו
אברהם ישראל בן מרים ה"ו
שמעון בן מרי ה"ו

להצלחתם ורפואתה השלימה של
יהודית מרים בת רדה רוזיטה תחי'

העלון לרפואה ויזיוג הגון של
צופיה בת מרים תחי'

העלון לרפואה שלימה ל:
יחזקאל שמואל בן אולגה ה"ו
נגיה אסתר בת שרה בתיה תחי'